

TRANSILVANIA

Supliment la anul 1933.

TRANSILVANIA

Organul societății culturale „Astra“.

Cuvântul de deschidere

*al Majestății Sale Regelui Carol II, Președintele
de onoare al Asociațiunii, la adunarea generală
din Brașov, 8 Septembrie 1933.*

Am venit cu o vie bucurie la această ședință festivă a congresului anual al Asociației „Astra“. Am venit din imboldul sufletesc, care mă mână întotdeauna spre mișcările culturale puternice ale acestei țări, dar am venit mai ales cu o deosebită bucurie la această adunare generală a vechei Asociațiuni ardelenene, deoarece am constatat cu nespusă mulțumire, că ea a priceput ce este în ziua de astăzi o problemă culturală. Au trecut vremurile când cultura însemna pur și simplu o răspândire a cărții și o întrunire de coruri și cântece. „Astra“ a înțeles perfect de bine că astăzi cultura însemnează un tot în care intră — dacă aș putea întrebuința expresiunea — cultura integrală a unui neam. Astăzi, când neamul nostru are fericirea de a fi în acelaș mănunchiu, opera culturală este poate cea mai însemnată înfăptuire, căci ea este cheazășia supremă a menșinerii neamului nostru. Privind îndărăt asupra istoriei, oricât ar fi strălucit neamurile, prin însușirile lor vitejești și răsboinice — și printre aceste neamuri suntem și noi — totuși, neamurile cari au strălucit și pe urma căroră au rămas cele mai adânci urme au fost acelea care au strălucit pe tărâmul culturii, al civilizației și progresului omenirii.

Privind în trecutul nostru, cred că avem datoria de a fi mândri de ceea ce a putut produce un popor hărțuit în fiecare zi de atâtea invaziuni și atâtea greutăți. Astăzi, când neamul nostru este independent și puternic — și la care văd cu bucurie atâta îndemn și atâta suflet — avem datoria — Eu am convingerea, că vom putea sta într'o zi în capul națiunilor civilizate. Imi aduc aminte din decursul călătoriilor pe care le-am făcut peste țări și mări, de un cuvânt al unuia dintre stăpânitorii indigeni ai Indiei, care vorbind de vitalitatea deosebită a nației noastre, spunea: „Voi, acolo, în colțul vostru, în loc neuzat, sunteți un popor al viitorului“.

Am aceeași credință și Eu și cred că împreună cu Asociațiile culturale vom putea duce poporul nostru acolo unde trebuie să fie dus, căci pe deasupra sbuciumurilor, a certurilor și lucrurilor urâte, care se întâlnesc zilnic în viață, este totuși ceva, care rămâne permanent viu și puternic, este poporul nostru.

Deschizând adunarea generală a Asociației culturale „Astra“, fac caldă urare ca ea să poată continua pe frumosul drum început, care duce la menținerea vie și întărirea vecinică a poporului nostru, pentru care veți binemerita dela Patrie“.

Cuvântul președintelui „Asociațiunii“, dl Dr. Iuliu Moldovan.

SIRE!

Suntem profund recunoscători Maiestății Voastre, Președintelui nostru de onoare, pentru Inalta cinste, ce ne faceți venind în mijlocul nostru și ne permitem cu îngăduința Maiestății Voastre a lua această distincțiune drept o binevoitoare apreciere a rodnicului trecut al vechei noastre Asociațiuni și totodată ca o încurajare pentru activitatea ei în viitor. E veche de fapt Astra noastră, dacă măsurăm vârsta ei după zile și ani și rodnică a fost activitatea ei îndeosebi în timpurile de restriște, când în jurul ei se concentrau și cristalizau toate gândurile bune și toate ini-

țiativele pentru creierea și menținerea unei solidarități și dârze rezistențe naționale. Și are nevoie Asociația noastră de o înaltă încurajare acuma, când se simte mai mult ca orișicând nevoia unei intense activități culturale, care să restabilească solidaritatea și unirea în gând și fapte, spre binele neamului.

SIRE!

Aproape 15 ani au trecut dela unire, 15 ani dominați de frământări și de încercări eroice de a ne consolida din punct de vedere economic. Este incontestabil, că problema refacerii economice este urgentă și trebuie atacată cu toate energiile disponibile. Dar este greșită concepția, că soluționând favorabil această problemă și asigurând satisfăcător viața materială, am asigurat totodată și cel mai trainic fundament pentru prosperarea noastră în viitor ca neam și țară. Eroarea aceasta nu este numai a noastră și a timpului de azi. De când există state organizate principiul economic a hotărît unilateral alcătuirea și evoluția lor, diferențierile politice individualiste sau sociale, deosebirile de clase și organizarea socială în general.

Or soarta unui popor și a unui Stat nu este hotărâtă de felul chivernisirii averii materiale și nu acumularea de bogății materiale este cheazășia sigură pentru progres și prosperitate. Istoria civilizațiilor trecute ne arată coincidența aproape fatală între maximul de acumulare de bogății materiale și începutul unui declin biologic, care a dus la dispariția poporului creiator și cu el și a civilizației respective. Totdeauna o civilizație avansată a determinat o deteriorare a capitalului uman. Eliminarea întâi a familiilor de elită, în urma unei reproduceri insuficiente, reducerea progresivă a natalității în straturi tot mai largi ale poporului respectiv, eliminarea selecțiunii naturale și o sporire nestingherită a elementelor disgenice de asociați, imbecili și psihopați au fost cauzele principale ale declinului. Poporul respectiv a fost înlocuit încet, dar iremediabil prin altul și oricâte încercări s'au făcut tardiv, pentru a împiedeca această evoluție fatală, ele nu au avut succesul dorit.

Se impune întrebarea, care este faza de evoluție a poporului nostru, dacă se află în ascensiune sau declin și cari sunt perspectivele pentru viitor.

Din contopirea de popoare de rase deosebite, a dacilor și romanilor în primul rând, a rezultat o nouă formațiune etnică,

poporul românesc primind ca moștenire un patrimoniu biologic de cea mai nobilă calitate. Așezat într'un binecuvântat mediu geografic, care a atras secole de-arândul flămânzi și aventurieri, expus neconținut la năvăliri streine și lupte, poporul român nu a avut răgazul unei diferențieri progresive în epoci de tihnă reculegere. În grozava și permanenta luptă pentru existență etnică o selecțiune naturală și socială fără cruțare a eliminat neconținut elementele debile, iar cele de calitate superioară nu au putut lua toate — ca azi — drumul centrifugal al măririi și pieirii, ci au rămas în sânul poporului și au contribuit la menținerea sau sporirea fondului biologic propriu. Acestor eroi, gânditori, poeți și cântători anonimi se datorește vitejia, cumiștenia, rezistența, poezia, muzica și arta noastră populară fără pereche.

Și când a sunat ceasul Unirii, când a trebuit să înceapă epoca de o producțiune culturală, care avea să justifice și să verifice nădejile legate de fondul nostru biologic, conducătorii noștri au primit spre chivernisire un popor solidar, un material uman, capabil și dornic de orice prestațiune, un material aproape fără păreche ca bogăție de însușiri și potențialități firești.

De atunci au trecut aproape 15 ani, în cari nu am aflat răgazul să desfășurăm o politică etnică și culturală așa cum o impunea cu mare răspundere începutul epocii de libertate și unire. O criză economică s'a abătut asupra întregii lumi, o criză născută din brusca dezechilibrare a ordinii morale și economice anterioare. O dorință nemărginită de a exploata individual și colectiv jertfele altora s'a generalizat și așa am ajuns, să caracterizeze viața noastră publică în locul solidarității „a pizmei răutate” și „oarba neunire” în locul selecțiunii valorilor morale și intelectuale superioare, o contraselecțiune, care ușurează ascensiunea șireteniei dibace, a necinstei, minciunii și în loc de spirit de jertfă un parazitism fără păreche. În locul vechei noastre concepții de viață unitare, izvorite din gloria și suferințele unui trecut plin de învățăminte și cuprinzând cu toată dragostea și grija soartea celor ce vor veni, o cochetare cu orice sistem de gândire, care permite ancorarea în cadrele lui a frământărilor și aspirațiunilor individualiste scutite de obligațiuni etnice.

Moartea își merge drumul ei înainte, iar natalitatea a început să scadă. În Banat bilanțul de profit și pierderi a capitalului uman abia se mai menține, în unele părți fiind chiar defi-

citar, în Ardeal, Oltenia, Bucovina natalitatea intră în declin și acest declin se va generaliza și accentua, dacă vom continua cu lipsa unei ocrotiri conștiente și sistematice a capitalului nostru biologic.

Înțelegem, că părințeasca noastră guvernare să fie absorbită în grijile ei de situația economică dezastruoasă și să angajeze toate forțele ei în căutarea și aplicarea urgentă de soluțiuni capabile să restabilească echilibrul vieții materiale. Înțelegem mai departe, ca partidele politice, doritoare de a governa, să nu întrebuițeze în lupta între ele mânuși și laude reciproce. Dar nu înțelegem sub nici un cuvânt și sub nici o formă, să mai asistăm noi, cei ce mai avem energii disponibile și toți trebuie să le avem — să mai asistă pasiv la desfășurarea unei evoluțiuni, care poate să ne compromită viitorul fără a ne da toată contribuția noastră devotată și hotărîtă, pentru protecțiunea etnică, a neamului românesc. Așa cum în politica externă uniți și solidari trebuie să fim în jurul acțiunii dictate de interesele superioare ale țării, așa uniți și solidari trebuie să fim în jurul programului de politică etnică.

Acel program va trebui să asigure continuitatea acțiunii peste durata de guverne și generații. Realizarea lui va trebui să fie o sfântă obligațiune a tuturor fiilor neamului, iar inițierea lui, educațiunea spre o solidară înțelegere și devotată colaborare, o îndatorire a națiunii organizate în puternice societăți culturale. Această organizațiune trebuie să cuprindă în grija sa toate vrâstele și toate clasele sociale, să infiltreze în sufletul copilului deja sentimentele pregătitoare ale unei discipline morale, să organizeze tineretul pentru a-i fortifica trupul, a-i înălța sufletul creștin spre culmile conștiinței, răspunderii și jertfei naționale și pentru a-i disciplina mintea spre cunoașterea capacității și a rosturilor sale ca om și român. Iar vrâstelor mai înaintate să impună obligațiunea de a produce valori pozitive spre binele neamului, contribuind cu toată dragostea și toată energia la educația și ocrotirea generației viitoare.

Dacă grija pentru copil și tineret trebuie să fie una dintre principalele preocupări ale organizațiunii culturale, tot așa de mare trebuie să-i fie solitudinea pentru țărâtimea noastră, păstrătoarea tradiției sănătoase, a vigoarei încă nediferențiate, nădejde și ea a viitorului. Să ne apropiem de țaranul nostru nu cu gestul superiorității generoase, care-și ușurează conștiința distri-

buind daruri în zile de sărbătoare, ci cu toată modestia cuvenită celei mai prețioase comori, de care dispunem. Să-l păstrăm în strânsă legătură cu glia, să-l ajutăm să-și păstreze: port, cântece, dansuri naționale, tot ce este specific românesc creat de el și să nu permitem desrădăcinarea lui în masse și devierea spre ademenirile distrugătoare ale vieții urbane, ci să-i aducem lumina culturii, a așezămintelor necesare înaintării lui, acolo, la sate. Să inaugurăm deci o politică prudentă de conservare, să facem ca țăranul să contribuie activ la înaintarea lui pe toate tărâmurile, creind în acest fel o organizațiune de permanentă și conștiință activitate culturală la sate, mai apropiată nevoilor și aspirațiilor țăranului român, mai adânc înrădăcinată în sufletul lui.

Să studiem calitățile firești ale neamului nostru, evoluția lui calitativă și cantitativă, iar din comoara trecutului să întrebuițăm mai mult și mai insistent fapte și evenimente pilduitoare pentru formarea conștiinții naționale îndeosebi a tineretului.

În afară de aceste preocupări principale societățile mari culturale vor da tot concursul lor devotat înaintării masselor populare și pe alte tărâmuri, îndeosebi cel economic, colaborând cu alte organizațiuni și așezăminte, capabile să activeze cu mai multă competență în domeniul specialității lor.

Aceste au fost principiile, pe cari le-au pus în mare parte la baza organizațiunii Astreii făuritorii și conducătorii ei de-lungul deceniilor. Acomodate cerințelor vremurilor noi, acele principii vor trebui să ne călăuzească activitatea și în viitor.

Comparându-ne cu alte neamuri, ne-am obișnuit a ne plasa modest în urma lor, popor de țărani fiind, care în arena întrecerei culturale azi nu poate încă concura cu alte neamuri mai înaintate în cultură. Dar să fim mândri și recunoscători soartei, că acum, la apusul unei civilizații, ne-a păstrat în țăranimea noastră acea admirabilă rezervă de energii, care ne permite — prudent chivernisită — să intrăm într'o epocă de ascensiune, acum, când atâtea alte neamuri, sunt pe calea să-și epuizeze forțele. *Viitorul este al popoarelor de țărani de azi*, al vigoarei păstrate și oțelite în lupte și suferințe și nu al acelora, cari crescuți în sfera comodității moleșitoare a civilizației moderne, își pierd viitorul cultivând și exploatând momentul spre binele individual sau filozofând și visând ficțiunea unei umanități unite peste granițe de neamuri și țări, scutită de lupte și suferințe.

SIRE,

Din cetatea aceasta veche a conștiinței românești, unde Andrei Mureșianu a înălțat imnul deșteptării noastre naționale, să îngăduiți, să începem urgenta acțiune de solidarizare, de trezire din amorfirea de moarte a unei civilizații materialiste.

O Românie veșnică nu este posibilă decât dacă poporul român, pe care-l ocrotește, va fi capabil de a o binemerita prin continua punere în valoare a calităților sale firești superioare și neconținut selecționate și prin forța numărului de a-i apăra granițele. Idealul veșniciei poporului românesc trebuie să fie scopul suprem al programului nostru, un program care nu va viza distrugerea altor neamuri sau oprimarea lor, ci sporirea vigoarei și rezistenței proprii. Este în firea poporului român, că politica noastră etnică nu poate să fie agresivă, acaparatoare, intolerantă. Vigoarea noastră ca neam este destul de mare, ca să ne permitem și în viitor generozitatea — firească — de a lăsa și neamurile conlocuitoare să evolueze ca atari în limitele dictate de interesele patriei comune, de a înțelege nevoile lor firești și de a admite și dori chiar o emulație spre bine din pașnica măsurare a forțelor noastre pozitive și productive. Dacă vom fi și vom rămâne tari ca forță numerică și culturală, va fi justificată și bine meritată întâietatea noastră, dacă însă vom fi mai slabi odată, nici o forță terestră, nici un artificiu și nici o bogăție materială nu va putea împiedeca declinul nostru și izbânda lor finală, așa cum nici cruzimile cele mai grozave, nici legile cele mai dibac ticluite pentru desnaționalizarea noastră nu au putut decât vremelnic să întărească situația maghiarilor în Ardeal și să împiedice triumful cauzei noastre.

SIRE!

În uriașa operă de înălțare culturală a poporului nostru, din care V'ați făcut un scop al vieții, „Astra“ Vă roagă respectuos să îngăduiți a Vă fi o modestă, devotată și entuziastă colaboratoare. Să înălțăm către Cel de sus rugăciunea fierbinte, ca Măria Ta, simbol și strălucitor exemplu al demnității, bărbăției și cuminenței, să afle puterea și bucuria de a pune în frumoasa noastră țară în valoare toate însușirile distinse ale neamului nostru și a tuturor cetățenilor români. Iar când, la 1 Decembrie al acestui an, vom sărbători la Alba Iulia 15 ani dela unire, să facem ca

aceea zi să fie înscrisă în istoria neamului ca ziua redeșteptării naționale, a unirei sufletești a tuturor românilor, treziți la realitatea, că sunt numai o verigă în șirul generațiilor nației noastre, conștii de obligațiunea de a jertfi totul pentru binele acestui neam și hotărâți de a-și apăra pentru veșnicie țara românească, dovădind astfel că sunt vrednici de ea.

Să trăiți Maiestate !

Trăiască Măria Sa Marele Voevod !

Trăiască Dinastia Română !

Trăiască România !

Cum au decurs ședințele adun. generale.

Ședința 1 a adunării generale s'a ținut în 8 Septemvrie 1933 a. m., în sala cinematografului „Astra“.

Prezenți: Președintele de onoare M. Sa Regele Carol al II-lea. Președinte: dl Dr. Iuliu Moldovanu; *Notar:* Nicolae Băilă. *Din membrii comitetului central* au fost de față domnii: Ioan Agârbiceanu, Gh. Bogdan-Duică, Dr. Vasile Bologa, Dr. Lucian Borgia, Dr. Tiberiu Brediceanu, Dr. Ioan Bunea, Dr. Nic. Colan, Dr. Iuliu Hațieganu, Dr. V. Ilea, Dr. Liviu Ionașiu, Alexandru Lupeanu-Melin, Dr. Ioachim Miloia, Dr. Gheorghe Moșă, Dr. Alex. Nicolescu, Dr. Voicu Nițescu, Dr. Gheorghe Preda, Dr. Augustin Popa, Iacob Popa, Ștefan Pop, Ștefan Roșianu, Ilie Rusmir, Dr. Iosif Stoichiția, I. U. Soricu, Coriolan Suciu, Petru Suciu și Silviu Țeposu.

Reprezentanții Guvernului, ai autorităților și societăților culturale: dnii: Dimitrie Gusti, Ministrul Instrucțiunii Publice, Culturilor și Artelor, Dr. Voicu Nițescu, Ministrul Agriculturii și Domeniilor, Dr. Emil Hațiegan, Ministrul Ardealului, Dr. Viorel V. Tilea, Subsecretar de Stat la Prezidenția Consiliului de Miniștri; Dr. Vas. Stan, Episcop și Dr. A. Niculescu, Episcop — reprezentanți ai Bisericilor ortodoxă și unită; Emanoil Bucuța, secretar general la Ministerul Instrucțiunii Publice; Constantin Nedelcu, inspector la Ministerul Instrucțiunii;

Gheorghe Cuteanu, Prefectul județului Brașov; Dr. Cornel Voicu, primarul municipiului Brașov; Dr. Sextil Pușcariu, prof. univ., delegatul „Academiei Române“; general I. Manolescu, deleg. „Centralei Caselor Naționale“; Ștefan Pop, deleg. „Ligii Cultu-

rale"; Grigore Nandriș, deleg. „Asociațiunii pt. cult.“ din Bucovina; Dr. Iuliu Hațiegan, deleg. „Universității“ din Cluj și al „Extensiunii universitare“ din Cluj; Tudor Popescu, deleg. „Soc. femeilor ortodoxe române“; colonel Bacaloglu, deleg. soc. „Cele trei Crișuri“; Adrian Maniu, deleg. „Soc. Scriitorilor români“; canonic Ștefan Roșianu, deleg. Oficiului Național al Cooperaț. române; Coriolan Buracu, deleg. soc. „Teatrul“ și „Biblioteca Bibicescu“ din Turnu-Severin.

Reprezentanții presei, domnii: Stelian Popescu, f. ministru, directorul ziarului „Universul“, Iordache, reprez. „Universului“, L. Nasta, reprez. „Adevărul“, Petre Canarache, reprez. ziarelor „Dimineața“, „Curentul“ și „Cuvântul“, Marchidan, reprez. „Vizitorul“, I. Brote, reprez. „Gazeta Transilvaniei“, I. Bran-Lemény. reprez. rev. „Brașovul literar“, I. Breazu, reprez. rev. „Societatea de mâine“, Zeidner, reprez. Ligii Națiunilor, Reprezentanții ziarelor minoritare: „Kronstädter Zeitung“, „Brassói Lapok“ și „Brassói Napló“.

Reprezentanții despărțămintelor Asociațiunii și Regionalelor. „Astra Basarabeană“, Regională din Chișinău, prin dl Dr. F. Pop, Despărțământul Cetatea Albă prin dl Teodor Iacobescu, Despărț. Lăpușna prin dl Diaconescu, Despărț.: Abrud prin Dr. Candid David, Alba-Iulia prin Dr. Romul Boca și Leonte Opriș, Blaj prin Alexandru Lupeanu, Dr. Traian Denghel și Dr. Ioan Bianu, Bozovici prin Coriolan Buracu, Brașov prin Dr. N. Căliman, București prin Ștefan Pop și Laurențiu Moldovan, Caransebeș prin Dr. Gh. Repede, Caraș (Oravița) prin Ilie Rusmir, Cluj prin Dr. Iuliu Hațiegan, Atanasie Popa, I. Chinezu și Olimpiu Boitoș, Cristur prin C. Șerban-Cornilă, Dumbrăveni prin N. Negruț și Dr. Ilarie Holom; Făgăraș prin Dr. Ștefan Demian și Valer Literat, Gârbău prin Dr. Victor Muntean, Lugoj prin Tiberiu Miter, Jiu prin Ioan Duma, Mediaș prin Const. Mușlea, Mureș prin Dr. Ioan Bozdog, Oradea prin Dr. Teodor Popa, Reghin prin Dr. Eugen Nicoară (cu 10 membri), Sebeș Alba prin Dr. V. Oana, Sibiiu prin Silviu Țeposu și Dr. Liviu Ionașiu, Sighet prin Dr. V. Ilea, Sighișoara prin Horea Teculescu, Treiscaune prin Aurel Nistor și Viștea prin Pavel Borzea.

Afară de cei înșirați mai sus mai erau de față mulți membri din Brașov și alte localități, precum și un numeros și distins public.

M. S. Regele dă cuvântul următorilor:

Dl *Ministru Gusti* aduce elogiul trecutului glorios al Asociațiunii, invocând pe marii antecesorii, între cari și pe Ioan Popasu, „adevăratul întemeietor al școalelor naționale centrale” din Brașov. „Astra” a fost „conștiința unui neam și cetatea culturală mereu asediată, dar niciodată luată, din care sufletul lui s'a apărat și pregătit pentru ziua biruinței”. Ea a „mobilizat” mijloacele omenеști și a „spiritualizat” întreaga obște românească. Indreptățirea „Astrei” și de aici înainte nu poate să o tragă nimeni la îndoială, deoarece și astăzi trebuie să apelăm la ceea ce a apelat „Astra” în decursul deceniilor, la iubirea de neam, la încrederea nețărmurită în rosturile și puterile lui fără de asemănare, la ralierea rândurilor tuturor românilor, de orice partid și de orice confesie ar fi, sub flamura „Astrei”.

Cărmuirea țării urmărește cu vie simpatie propaganda culturală a societății ardelenе. De sistemul ei de propagandă și de experiențele „Fundației culturale Principele Carol” s'a folosit dl *Ministru* atunci când a compus un proiect pentru un „Senat Cultural”, contemplat ca o adunare a reprezentanților societăților culturale existente, sporită cu marile personalități ale țării și cu delegații Ministerelor.

Amintește publicațiile ieșite recent sub îngrijirea d-sale: în-tâiul „catalog” al bibliotecilor populare, cu cărți și muzică dela toate editurile și „programul de lucru pentru acțiunea culturală”.

Vorbește pe larg despre „*Uniunea Fundațiilor Culturale Regale*”, aducând elogiul planului și entuziasmului de adevărat ctitor cultural al M. Sale Regelui Carol II.

Ministerul d-sale va da în acest an „Astra” „cel puțin o cincime” din suma acordată pentru propaganda culturală (din cele 5,000.000 Lei). Premiile de încurajare a învățătorimii în propaganda ei culturală, pe sate, încă se vor urca la un milion de Lei; învățătorimea fiind propagandista cea mai înflăcărată la sate a scopurilor „Astrei”, va beneficia astfel, indirect și „Astra”.

Dl *Ministru* se gândește la o mare „*Asociație pentru ajutorarea școlii primare și a culturii poporului*”, în luptă cu analfabetismul, prin creierea de „Case culturale”, biblioteci populare, etc. Asociația aceasta să aibă ca Președinte de onoare pe M. Sa, pe capii celor două biserici, pe capii Ministerelor cu atribuții culturale, pe capii Acad. Rom. și ai Universităților, ale celor mai

însemnate instituții din Stat, comunale și particulare și pe reprezentanții marilor noastre societăți culturale.

Pledează pentru „inițiativa particulară”, care s'a adeverit că a „făcut minuni” până acum. Laudă cursurile dela „Școala țărănească” a desp. jud. Sighet și promite că va sprijini astfel de întreprinderi.

Promite tot sprijinul guvernului la propaganda întreprinsă cu atâta intensitate de societatea noastră și aduce omagii marelui ei protector, M. Sale Regelui.

În numele I. Pr. Sf. Sale *Mitrop. Dr. Nicolae Bălan*, împiedecat de a veni, a vorbit, ca reprezentant al *Bisericii ortodoxe române*, P. Sf. *Arhieriu Dr. Vasile Stan*, vicarul Mitropoliei Ardealului. P. Sf. Sa a adus binecuvântarea Bisericii, constatând că și în trecut și în prezent „puterea de extindere și de pătrundere a „Astrei” a crescut în inima mulțimilor în proporția muncii desinteresate a slujbașilor bisericii: „preoți și învățători confesionali”. „Preoții își vor păstra cu sfințenie această calitate (de ferment valoros), câtă vreme imperativele sufletului românesc profund creștin vor dicta și direcționa mersul culturalizării maselor poporului”.

P. Sf. Sa *Episcopul Dr. Alexandru Nicolescu*, al Lugojului, a vorbit în numele Pr. Sf. Sale Mitropolitul *Dr. V. Suci*, reținut din cauză de boală, ca reprezentant al *Bisericii greco-catolice rom.* Pr. Sf. Sa aduce elogii M. Sale, într'o avântată cuvântare, citând din Racine și Corneille, pasagii celebre.

Aduce urări de bine totodată „Asociațiunii”, care a avut și are întotdeauna un ideal sublim, ca idealul cântat de Andreiu Murășianu în poezia „Frumos e omul, Doamne”...

Amândouă vorbirile celor doi arhieri au fost lung ovaționate.

Ca reprezentant al „*Acad. Române*” a vorbit dl prof. univ. *Dr. Sextil Pușcariu*. D-sa evocă adunările generale din trecut, norocoasa idee de a ține aceste adunări tot în alte și alte locuri, ca să fie locul de întâlnire a tot ce avea românimea mai de seamă, într'o „atmosferă de *desinteresată înfrățire* între *domn și țaran*”, care „călea oțelul rezistenței naționale”. Alex. Odo-bescu a prevestit bine unitatea politică, atunci când a luat parte la o adun. gen. a „Asociațiunii” în Brașov, înainte de războiu. Toate puterile să ni le adunăm, ca să înălțăm neamul prin cultură. Ovații prelungite.

Ca reprezentant al „Universității” și „Extensiunii universitare” din Cluj, vorbește prof. univ. *Dr. Iuliu Hațieganu*. D-sa aduce în legătură adun. gen. de astăzi cu aceea de acum 71 de ani, condusă, tot în Brașov, de Mitrop. Șaguna și laudă „perseverența de fier”, precum și „sacrificiul de inimă” al „Asociațiunii”, „factor indispensabil al vieții naționale și culturale”. Citează pasagi din testamentul marelui Rege, privitoare la idealismul luminătorilor culturali — promise în numele instituțiilor, M. Sale Regelui actual, tot devotamentul și sprijinul și urează spor la muncă „Asociațiunii”. Ovații.

Dl *Dr. C. Voicu* a vorbit ca *primar* al municipiului Brașov, omagiind pe „Voevodul culturii Românești”, promițând că orașul se va strădui să fie tot mai corespunzător dorințelor regale. Aici s'a tipărit întâia psaltire românească, în 1577, de către diaconul Coresi; dela Școalele din Brașov s'a răspândit dragostea de cultură românească; peste 4 ani va serba 100 ani de existență decana ziaristicii române, „Gazeta Transilvaniei”; aici își doarme somnul de veci cel ce a cântat pentru întâia dată: „Deșteaptă-te române!” Brașovul își va pricepe și pe viitor chemarea. Aduce omagii și recunoștință „Asociațiunii” în numele populației municipiului Brașov.

Președintele despărț. central județean Brașov al „Asociațiunii”, dl *Dr. Nic. Căliman*, vorbește în numele despărțământului. D-sa schițează celelalte trei adun. gen. ale „Asociațiunii” ținute în Brașov: întâia adunare generală, din 1862, condusă de Mitrop. Șaguna și celelalte două, din 1883 și 1906. Mitrop. Șaguna a vorbit atunci ca un profet, plin de încredere și dând îndemnuri practice, pline de înțelepciune. Entuziasmul celorlalte două n'a fost atât de mare ca acela al celei dintâi, din cauza unei oarecari „deprimări” „cauzate de neîmplinirea prea multor nădejdi și de oprimarea, tot mai intensificată, a dominației străine”. Astăzi primește Brașovul „cu toată însuflețirea și bucuria”. Poate arăta „rezultate, la cari s'a ajuns în acest județ prin munca, unirea și colaborarea tuturor românilor”. Aduce mulțumiri pentru „marele sprijin” dat de dl *Ministru Dr. Voicu Nițescu*, membru în comitetul central. Omagiază pe dl președinte *Dr. Iuliu Moldovan* pentru „concepția atât de admirabilă și originală” în privința capitalului biologic național și aduce cele mai mari urări de bine și de prosperare M. Sale Regelui, protectorul culturii românești. — Pofteste „bine-ați venit” tuturor. Ovații frenetice.

(Textele acestor vorbiri se păstrează la dosarul adunării generale.)

Deoarece timpul a fost înaintat oratorii anunțați pentru ședința I a adun. gen. n'au putut să-și țină toți vorbirile la această ședință. Următorii domni au luat cuvânt la ședința a II-a a adunării generale.

Dl prof. *C. Nedelcu*, citește salutul dlui gen. *I. Manolescu*, președintele „Caselor Naționale“, așezământ, care s'a născut în toiul războiului, așa-zicând în tranșee, având ca prototip chiar această „Asociațiune“ transilvană. Omagiază pe M. S. Regele și dorește „Sănătate!“ societății noastre.

Fiind absentă din Țară d-na *Alexandrina Cantacuzino*, preș. „Societății ortodoxe române“, vorbește dl prof. *Tudor Popescu*, subliniind misiunea bisericii strămoșești pentru închegarea statului celui nou, pe bazele preceptelor creștine. Și aceste vorbiri au fost lung aplaudate.

Părintele canonic *Ștefan Roșianu*, reprezentantul „Oficiului național al cooperativei române“, fiind absent dela această ședință a trimis în scris salutul acestui oficiu biroului central al „Asociațiunii“.

După aceste vorbiri dl președinte Dr. Iuliu Moldovan, prezintă adunării generale raportul general pe anul 1932/33.

Adunarea generală, considerând acest raport ca cetit, trece la alegerea comisiunilor și anume: 1. Pentru examinarea raportului general pe domnii: Moșoiu, canonic Macaveiu, Teodor Iacobescu, Virgil Nistor, Ioan Duma, Iosif Blaga, I. Hodărnău, G. Bogdan-Duică și G. Cuteanu; 2. Pentru censurarea socotelilor pe anul 1932 și a proiectului de buget pe anul 1934, precum și pentru censurarea socotelilor Internatului de fete pe domnii: Curcă, Precup, Murăroiu, Pricu și Florea; 3. Pentru înscrierea de membri noi: Dr. Stinghe, Chinezu, Ardelean, Balcăș și Neaguș.

Cu acestea programul primei ședințe fiind epuizat, ședința se declară închisă.

Ședința a II-a a adunării generale s'a ținut în ziua a doua, în aceeaș sală.

Dl președinte Dr. Iuliu Moldovan deschide ședința la ora 11 a. m., în prezența unui distins public.

Mai întâi se dă cetire următoarei adrese a dlui *Vasile Goldiș*:

Arad, 20 August 1933.

Onoratului Comitet central al Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român „Asta“

Sibiu.

Vă mulțumesc din tot sufletul pentru bucuria și cinstea ce mi-ați făcut trimițându-mi și mie personal invitarea de a lua parte la adunarea generală a Asociațiunii din anul acesta la Brașov.

Fiind însă tot greu bolnav, regret că nu pot da urmare acestei invitări, deși sufletul meu va fi acolo, mai vârtos la Brașov, unde în cursul vieții noastre triste din jugul maghiar 12 ani de zile mi-a fost hărăzit de soarte să fac parte din corpul profesoral al liceului „Andrieu Șaguna“ și alături de ceilalți buni colegi să picur în sufletele tineretului român idealul sfânt al neamului nostru, care spre negrăita noastră fericire s'a realizat în 1 Decembrie 1918. Aș fi prea mulțumit să pot expune viața noastră din acelea vremuri în orașul plin de tradiții scumpe românești al Brașovului, dar soarta mea tristă și voia bunului Dumnezeu mă ține legat aci în modestul meu cămin pradă durerilor și suferințelor, de care nu pot spera mântuire, decât tot prin milostivirea marelui Dumnezeu prin desnodământul firesc și fatal.

Cu toate acestea sufletul meu se bucură în singurătatea sa de tot ce se face pentru progresul, înălțarea și fericirea scumpului nostru neam românesc. Voiu fi deci cu voi și la Brașov bucurându-mă de fapăturile voastre salvatoare și trimițându-Vă de aci din depărtare urările cele mai sincere pentru munca Voastră, ce veți depune pe altarul scumpei noastre Asociațiuni acolo la izvorul atâtor bune ticluiri de sute de ani pentru neamul românesc și unde astăzi un mănunchiu de oameni cu zel și dragoste neîntrecută muncește în cadrele Asociațiunii din nou reînviată pentru aceleași nobile scopuri ale gloriei românești.

Indeosebi aș dori ca cineva din cei prezenți să facă obștei cunoscută dulcea mea mângăiere văzând, că Astra din Basarabia n'a lăsat în paragină sămânța sămănată de noi în acel scump colț de țară românească, ci dimpotrivă muncește cu zel și înfocare pentru scopurile ei și azi-mâne poate că va întrece chiar năzuințele venite dela Sibiu. Mitropolia Chișinăului și Mitropolia Si-

biului sunt chemate prin destin să îndrume spre noua viață neamul nostru. Se va pomeni odată acolo și modestul meu nume, care cu multă râvnă, dar fără îndoială cu puțin rezultat a dat tot ce a putut produce energia sa pentru a lega tot mai strâns acestea două centre culturale românești.

Dorul meu de bine și dragostea mea cu voi

V. Goldiș m. p.

După aceasta se citesc *scrisorile și telegramele omagiale*, primitele dela următoarele personalități: dl prim-ministru Dr. Alex. Vaida-Voevod, Dr. Iuliu Maniu, Mitrop. Pimen al Moldovei, președ. Camerei Deputaților Cicio-Popp, Episcop Nic. Ivan, decanul Universității Cernăuți Dr. Alecu Procopovici, prof. la Politehnica București, fost Ministru V. Vâlcovici; președ. desp. Arad Ascaniu Crișan, dir. Nicolae Bogdan, Cluj, Episcop Grigore, Arad, f. Ministru G. Ionescu-Șișești, Episcop D. Valeriu Frențiu, Oradea și consilier la Curtea de Apel, Timișoara M. Tigoianu.

Adunarea generală ia act cu mulțumită de felicitările acestea și autoriză biroul să trimită telegrame de mulțumire dlor: Vas. Goldiș, Alexandru Vaida-Voevod și Dr. Iuliu Maniu.

Dl *Constantin Nedelcu*, delegat din partea „Centralei Caselor Naționale”, aduce *salutul* acestei instituții.

Dl *Tudor Popescu* salută adunarea generală în numele „Societății ortodoxe a femeilor române”.

Adunarea aplaudă și ovaționează societățile susamintite.

Se intră în ordinea de zi. Raportor al comisiei pentru cenzurarea raportului general pe anul 1932/33 este pâr. protopop *Ioan Duma*. Comisia „reînnoiește expresia sentimentelor de *recunoștință* pentru activitatea fostului președinte, dl *Vasile Goldiș*, care din motive de sănătate a fost nevoit să se retragă dela conducere”. Societatea a intrat într’o „fază spornică”. „Menținându-și cadrele tradiționale, cari sunt fixate de principiile naționalismului, „Asociațiunea” își îmbogățește terenul de culturalizare a masselor românești cu noi directive.”

La punctul 4 al raportului general propune comisia ca să se renunțe deocamdată la alegerea de *membri noi în secțiuni*. „Având în vedere”, propune comisia, „constatarea raportului se-

cretariatului general al secțiilor: 1. că din 127 membri ai secțiilor literare-științifice interes nu arată decât 25—30, aproape aceiași, la toate ședințele; 2. că zeci de membri dela alegerea lor în secții nu s'au prezentat niciodată la ședință, suntem de părere că *leacul* acestei stări bolnăvicioase trebuie să fie *radical*. În consecință propunem: 1. desființarea totală a secțiilor actuale; 2. reînființarea lor încredințată unei comisii din 4 membri ai „Academiei Române”, aleși de „Academie” și 3 membri ai „Astrei”, dintre cari, firește, unul va fi președintele „Astrei”; 3. titlurile membrilor realeși sau aleși din nou se vor cerceta după normele „Academiei Române”; 4. o comisie de reconstituire va fixa și numărul și misiunile secțiilor viitoare; 5. până la sfârșitul acestei lucrări a comisiei de reconstituire art. 8 din Regulamentul secțiilor, despre încetarea mandatului membrilor actuali să fie aplicat cu severitate și urgență”.

În legătură cu hotărârile adunării generale din Deva — privitor la comitetul de censori — comisiunea acceptă propunerea comitetului central ca să se aleagă în fiecare an o comisie de censori (deci *nu* o comisie permanentă). Pe anul acesta propune alegerea dlor: Dr. Nicolae Comșa, Constantin Popp, Dr. Gh. Proca, Trandafir Preda și Romul Pop, toți din Sibiu.

Comisia laudă activitatea Regionalei „Astra Basarabeană”, deoarece această activitate „constitue una dintre cele mai frumoase pagini din istoria de până azi a Asociației noastre”.

Comisia propune să se exprime recunoștința adunării generale pentru munca desvoltată de despărțămintele centrale și de plasă, cari au înaintat la timp rapoartele, menționând *cu laude speciale*, despărțămintele: *Brașov, Cluj, Maramureș, Sibiu*, ca despărțăminte central-județene și despărțământul de plasă *Reghin*. Își exprimă comisia totodată regretul că unele despărțăminte, deși lucrează, nu trimit rapoartele la timp, astfel încât biroul nu are putința să ne dea o informație completă despre activitatea sa culturală. Comisiunea ia cu bucurie la cunoștință de cele aproape 40,000 de broșuri răspândite de societate (în valoare de 329,000 Lei) pentru bibliotecile populare și despre vânzarea a vreo 7000 de exemplare din publicațiile proprii, în valoare de cca 47,000 Lei. Constată cu plăcere că a sporit în anul din urmă numărul cetitorilor „Bibliotecii centrale”, dovadă că s'a trezit gustul de cetit în măsură mai mare. În ce privește *publicațiile*

„Asociațiunii“, constată comisiunea că ele se fac cu bună alegere. E de dorit ca lucrările, cari au un conținut practic să fie tot așa de numeroase ca și cele literare. Se menționează apariția, sub egiđa „Asociațiunii“ și cu ajutorul ei, a revistei „Gând românesc“ și se cere ca prin o circulară călduroasă să se insiste la toate despărțămintele ca să se aboneze la această revistă.

Raportul comisiunii se termină cu punctele obicinuite: exprimarea durerii pentru pierderea membrilor și binefăcătorilor decedați, a mulțumirii adusă tuturor binefăcătorilor donatori și luarea la cunoștință, cu aprobare, a cuprinsului raportului general pe anul 1932/33.

Dl președ. Moldovan, deschizând discuția, *in general*, și neluând nimeni cuvântul, declară raportul de primit *in general*.

Urmează discuția *in special*. Toate punctele din raport sunt primite fără de discuție, afară de propunerea comisiunii referitoare la reorganizarea secțiilor, respective alegerea membrilor.

Dl *Atanasie Popa* pledează pentru propunerea secțiilor cu privire la alegerea dlui *Grațian Mărcuș* în secția economică (membru corespondent).

Dl *Gh. Bogdan-Duică* face istoricul propunerii secțiilor și susține propunerea comisiunii.

După unele explicații date de domnul secretar al secțiilor, dl *I. Agârbiceanu*, cu privire la alegerea membrilor, crede dl preș. *Dr. Iuliu Moldovan*, că nu ar fi un procedeu bun dacă s'ar aplica un tratament radical. D-sa propune să se primească propunerea secțiilor, în sensul ca membrii secțiilor să fie aleși din 5 în 5 ani.

Dl *Dr. Eugen Nicoară* pledează pentru o propagandă a membrilor secțiilor și în despărțăminte, cu conferențe, pentru înviorarea despărțămintelor.

Adunarea generală *primește* propunerea secțiilor în sensul ca: membrii secțiilor să fie aleși din 5 în 5 ani și comitetul central să fie îndrumat la modificarea regulamentului secțiilor și luarea de măsuri pentru punerea acestei propuneri în aplicare.

Dl raportor *Ioan Duma* mai adaogă observarea că pe *mormântul* fostului președinte *Andrieu Bărseanu* încă nu se află o *cruce* și face apel la comitetul central ca să se îngrijească să se ia măsuri pentru punerea unei cruci. Dl *Dr. N. Căliman*, președ. despărțământului județean Brașov, promite că se va îngriji să se

așeze crucea pe mormânt, îndată ce va primi indicațiuni din partea comitetului central. Adunarea generală ia act de această promisiune.

Dl prof. *I. Chinezú* mulțumește raportorului pentru aprecierea revistei „Gând Românesc” și pentru propunerea înaintată (circulară secțiilor).

Dl *Aurel Precup* înaintează, ca raportor, propunerile comisiei pentru censurarea socotelilor „Asociațiunii” și a „Internatului de fete”, precum și a bugetelor acestora pe anul 1934. Comisia propune aprobarea bilanțului și a gestiunii financiare a „Asociațiunii” și a „Internatului de fete” și descărcarea comitetului central de gestiunea a. 1932 pentru amândouă așezămintele. Comisia mai susține și propune, alături de comitetul central, ca inventarul Bibliotecii și al Muzeului „Asociațiunii” să nu fie evaluate la valoarea lor reală și trecute astfel în averea „Asociațiunii” și ca pe viitor comisiunea de censurare a gestiunii anuale să fie aleasă anual din sânul membrilor „Asociațiunii”, locuitori în Sibiu, însă în afara comitetului central, pentru ca astfel să se poată verifica în amănunțime gestiunea anuală a comitetului central. Mai apoi propune comisiunea ca gestiunea „Internatului de fete” al „Asociațiunii” să fie pe viitor specificată detaliat și să formeze o anexă mai amplă a raportului general anual. Totodată propune comisiunea aprobarea proiectului de buget pe anul 1934.

Adunarea generală ia act cu aprobare de acest raport și dă descărcarea cuvenită comitetului central pentru gestiunea anului 1932 a „Asociațiunii” și a anului școlar 1932/33 la „Internatul de fete”, aprobând totodată și bugetul pe anul 1934.

Adunarea generală ia act și de dorința comisiei pentru *inscrierea de membri noi*, exprimată prin dl Dr. Căliman, că se va raporta direct comitetului central numele celor înscriși și sumele încasate.

La punctul: stabilirea *locului* unde se va ținea *viitoarea adunare generală*, anunță dl președ. *Dr. Iuliu Moldovan*, că s'au primit invitații din trei orașe: *Cetatea-Albă, Lipova și Tg. Mureș*. Se lasă în grija comitetului central ca să decidă.

Pentru verificarea proceselor verbale sunt încredințați membrii prezenți, veniți dela Sibiu.

Dl președinte *Dr. Iuliu Moldovan* aduce viile sale mulțumiri conducătorilor despărțământului central județean Brașov pentru primirea făcută și reușita strălucită a acestei adunări generale — în special dlui *Dr. Tiberiu Brediceanu*, pentru organizarea manifestațiunilor artistice și a conductului etnografic, atât de bine reușit. Aduce mulțumiri călduroase dlui prefect și dlui primar, pentru sprijinul dat despărțământului Brașov, precum și tuturor cari au alergat să ia parte la această minunată manifestație culturală, care a avut înalta cinste de a fi onorată chiar și de Maiestatea Sa Regele Carol II, președintele de onoare al „Asociațiunii”. Cu acestea a declarat închisă ședința a II-a a adunării generale.

Ședința festivă a Secțiilor științifice-literare s'a ținut în ziua de 8 Septembrie, în sala festivă a „Camerii de comerț și industrie”, la ora 6 p. m.

A prezidat dl *Dr. Iuliu Moldovan*.

De față au fost domnii: *Ministru Dimitrie Gusti*, secretar general la Minist. Instr. Publ. *Emanoil Bucuța* și un numeros și distins public.

Conferențiar: dl *Dr. Sabin Manoilă*, care a vorbit despre „*Problema populației în România*”. D-sa, ca specialist, a arătat, pe baze științifice, datele cele mai recente ale statisticilor din 1930—1933. Problema a fost dezvoltată din punct de vedere demografic, în special cu privire la Ardeal. (Număr, naționalitate, populație urbană și rurală, ocupație, mortalitate, natalitate, locuitori pe clădiri, etc., cu tabele grafice, diagrame.) Conferențiarul a fost viu aplaudat.

Ședințele cu prezidenții despărțământelor. La ora 8^{1/2} a. m. s'a ținut, în 9 Sept. întâia ședință cu prezidenții despărțământelor, în sala „Camerii de comerț și industrie”.

Dl președinte a deschis ședința în prezența dlor: *Dimitrie Gusti*, *Ministrul Instrucțiunii Publice*, *Nicolae Iorga*, *Emanoil Bucuța*, *Apostol Culea* și a mai multor prezidenți din despărțământele „Asociațiunii”, pe lângă un numeros public.

Dl președinte a dat cuvântul dlui *Silviu Teposu*, care și-a dezvoltat conferința d-sale despre: „*Colaborarea societăților culturale cu organele Statului și ale autorităților locale*”.

Dl *Teposu* a arătat că problema ce se discută a fost pusă mai întâi la congresul cultural dela Sibiiu al „Asociațiunii”, con-

gres convocat de dl Vasile Goldiș, apoi s'a ajuns la proiectul de organizare al culturii, lansat de Ministrul Instrucțiunii Publice. Analizează proiectul de lege al dlui Ministru Dimitrie Gusti și insistă pe lângă patru puncte :

1. Statul să nu se amestece în activitatea societăților particulare, ca să nu li se ia autonomia. Hotărârile „Senatului cultural” vor da numai directive societăților culturale. Ar fi de dorit ca acest punct de vedere să fie precizat și în lege, nu numai adevărit de dl Ministru Gusti personal ;

2. În comitetele județene să intre reprezentanții tuturor societăților culturale locale ;

3. Să se desvolte o strânsă colaborare cu autoritățile locale ;

4. Asociațiile mari culturale să-și limiteze teritoriile de activitate și să țină congrese regionale.

(Lucrarea dlui *Silviu Teposu* a apărut în întregime în broșura : Biblioteca „Astra”, Nr. 18.)

Dl prof. univ. *Dr. Iuliu Hațieganu* și-a dezvoltat mai apoi tema aleasă de d-sa : „Programul de muncă pentru despărțăminte și cercurile culturale”.

A arătat mai întâi semnele crizei morale de astăzi : Țăranii și-au oprit plugul, căutând să se adapteze în noua situație. Intelectualii s'au divizat și au ajuns materialști, în mare parte. Idealul național și idealismul au scăzut.

„Asociațiunea” a ținut la vechea tradiție, deși a fost contestată, în parte, în primul deceniu după unire.

Ce e de făcut de aici înainte ? Statul și societățile culturale să colaboreze, ca să ne putem bucura de rezultatele muncii acesteia. Principalul scop al „Asociațiunii” să fie : cunoașterea cât mai aprofundată a satului și trezirea energiei satelor noastre, luminarea și educarea mai cu seamă a tineretului. Astfel să ajungă satul și la bunăstare materială, pe lângă câștigarea culturii. „Asociațiunea” să pledeze pentru o *educație integrală* : om, caracter, sănătate trupească și sufletească. Propaganda culturală este astăzi o știință — o muncă de fiecare zi.

Înainte de toate să se reorganizeze organismele societății : Comitetul central și Secțiile. Fiecare centru să aibă un comitet, fiecare sat un cerc cultural.

Dl conferențiar stăruie asupra elementelor unei propagande folositoare : a) să se cunoască trebuințele satului ; b) propagandă

diștii să se recruteze din sânul preoțimii, învățătorimii, a medicilor, agronomilor și al tinerimii. Și femeia să contribuie la propaganda culturală. Și copiii! Propaganda să fie: unitară, variată, masivă, măsurată, adaptată referințelor locale, durabilă și urmată de fapte. Ne trebuie conferențe model, universități populare în centrele mai mari, propagandă scrisă, în foi populare, în foi volante. Pledează pentru filmele indigene, cele streine fiind de multe ori rele. Recomandă expozițiile ambulante și organizarea tinerețului în soc. „Șoimii Carpaților“. Educația fizică să aibă ca razim un cuprins etic și național. Ca mijloc de propagandă să ne înființăm mai întâi de toate cămine culturale.

(Și această lucrare a apărut, în întregime, tipărită în broșura susmenționată.)

Dl președinte mulțumește dlor referenți și anunță continuarea ședinței (cu discuții) pentru ora 5 p. m.

A doua ședință cu prezidenții despărțămintelor a fost deschisă, într'acelaș local, de dl președinte Moldovan, la ora 5.

De față: dl Ministru Dr. Voicu Nițescu, prof. univ. N. Iorga, Pr. Sf. Sa Episcop Dr. Alexandru Nicolescu, dnii referenți: prof. univ. Dr. Iuliu Hațieganu și prof. Silviu Țeposu, numeroși președinți de despărțăminte și un distins public din Brașov și alte localități.

Dl prof. N. Iorga începe șirul discuțiilor, stabilind faptul că d-sa a fost acela care a sulevat mai întâi ideia de solidaritate între societățile culturale românești de după războiu. Credea necesară o astfel de solidaritate între *vechile* societăți culturale. Dl Ministru Gusti a vorbit despre *toate* societățile, deci și despre acelea, cari s'au creiat după războiu, — de dragul unor persoane și pentru câțiva oameni. D-sa s'a gândit numai la colaborearea a 3—4 societăți mai de seamă, dar nu i-a reușit.

Trebuia să învie societatea întregă românească și societățile culturale trebuiau refăcute. La proiectul dlui Gusti își are rezervele sale dl Silviu Țeposu. Și „Liga Culturală“ a refuzat amestecul statului, deoarece statul român își schimbă prin miniștri săi concepțiile de conducere, iar societățile românești, culturale, vechi își au o unitate de conducere. Fluctuația miniștrilor, cu concepții diferite, ar fi în dauna conducerii societăților noastre culturale. Statul să dea ajutor, nu cu subvenții, ci biblioteci, târguri de cărți, calendare, icoane, etc. Statul de azi n'are mulți

bani. Funcționarismul este marea pacoste a statului și aici este primejdia: să nu funcționarizeze și instituțiile culturale. Avem să elaborăm acum cultura națională, nu să o uniformizăm. Și minoritățile ne pun o problemă. „Asociațiunea” și „Liga” n’au lucrat împreună, fiindcă nu ne-am gândit de unde plecăm fiecare și care e cercul de activitate al fiecărei societăți.

După cum a arătat dl Dr. Iuliu Hațieganu, „Asociațiunea” este pentru popor. „Liga” a militat în trecut pentru ideea de libertate la românii de pretutindenea, cu adaosul: deșteptarea simțului național în boier. Dl N. Iorga arată cum lucrează „Liga” în ziua de astăzi și e de părere că „Asociațiunea” și „Liga” să-și repartizeze terenul de activitate din întreagă țara. „Asociațiunea” să între cu „Liga” în satele din România pentru țărani, iar „Liga” să organizeze conferențe pentru clasa burgheză. Comitele să nu se confunde, ci să aibă un secretar comun, ca element de legătură. Oratorul asigură că a adus propunerile acestea cu toată sinceritatea, dorind să contribuie la o colaborare practică cu „Asociațiunea”.

Dl general *I. Manolescu*, președintele „Centralei Caselor Naționale”, aduce la cunoștința ascultătorilor că activitatea din anii din urmă a „Asociației” din Bucovina este din cele mai laudabile, nu cum a afirmat dl Iorga. Totodată arată că „Breaza” e făcută de „Casele Naționale”, deci și societatea aceasta e chemată să ia parte la discuție.

Dl președinte *Dr. Iuliu Moldovan* mulțumește dlui N. Iorga pentru participarea d-sale la această ședință. Mai departe arată că „Asociațiunea” este pentru o colaborare, dar crede că fiecare provincie trebuie să aibă câte o societate născută acolo. „Asociațiunea” a aderat la o conducere unitară — deoarece e convinsă de necesitatea unei politici culturale naționale unitare. Pentru realizarea programului național e nevoie de un for suprem și nu crede că se va afla vre-odată un guvern, oricare ar fi el, care să stânjenească activitatea și inițiativa luate de societățile noastre culturale.

Dl *Dr. Grigore Nandriș*, președintele societății culturale din Bucovina, mulțumește dlui I. Manolescu pentru rectificările aduse afirmațiilor dlui prof. N. Iorga și arată activitatea societății bucovinene. Atitudinea luată față de proiectul Ministerului Instrucțiunii este ca aceea a „Asociațiunii”.

Dl *Al. Rally* vorbește în numele „*Fundațiilor Regale*“. Anunță totodată reparația revistei „*Albina*“ pentru popor și pledează pentru abonarea revistei în despărțămintele și „cercurile culturale“ ale „Asociațiunii“. În schimb se va ocupa revista și cu activitatea culturală a societății ardelenе și oferă 30% din abonamentele ce se vor face în urma acestei recomandări.

Dl *Gh. Bogdan-Duică* roagă pe dl *Rally* să-și înainteze aceste propuneri în scris.

Dl *Florian* aduce, în numele dlui *N. Iorga*, care a trebuit să plece, unele lămuriri: d-sa spune că dl *Iorga* a omis involuntar „Casele Naționale“ din propunerea d-sale, iar în ceea ce privește societatea de cultură din Bucovina dl *Iorga* a vizat situația culturală a orașului *Cernăuți* și nu activitatea societății pentru cultura română. Dl *Iorga* își menține oferta de colaborare, chiar și dacă „Asociațiunea“ va adera la proiectul dlui *Ministru Gusti*.

Dl *T. Iacobescu* vorbește pentru proiect și pentru o colaborare cu Statul.

Dl *Dr. Eugen Nicoară* propune să se tipărească referatele dlor *Dr. Iuliu Hațiegan* și *Silviu Țeposu* și secțiile să fie îndrumate să compună conferențe model. Biserica să fie sprijinită de „Asociațiune“, tipărind o broșură împotriva diferitelor secte religioase, cari prind teren. D-sa mai pledează pentru broșuri, cari să conțină următoarele teme: mortalitatea infantilă, sfaturi privitoare la bucătărie pentru țăranca română, agricultura și pomăritul.

Dl *Dr. N. Căliman*, președintele despărțământului central județean *Brașov*, arată meritele ce și le-a câștigat dl *Ministru Dr. Voicu Nițescu* pentru „Asociațiune“, lăsând ca edificiul în care se află cinematograful despărțământului și conservatorul „*Astra*“ să fie în posesiunea despărțământului, facilitând astfel mult prosperitatea despărțământului *Brașov*. Dl *Căliman* mai vorbește despre Casele naționale și despre câștigarea tineretului la munca constructivă a „Asociațiunii“. Primește referatele.

Dl *Ministru Dr. Voicu Nițescu* accentuează datorința tuturor intelectualilor de a se înrola în slujba culturii și de a lucra în cadrele „Asociațiunii“. De orice partid politic să fie cineva — este irelevant, când e vorba de colaborare la „Asociațiune“ — toți au numai o chemare: de a sprijini societatea culturală. Statul este dator să se îngrijească pentru ca societățile culturale să prospereze. Promite că va interveni la Ministerul de finanțe, ca să

se reducă impozitul la cinematografele „Astrei”, cari funcționează în regie proprie.

Dl *Dr. Vas. Ilea-Sighet* a arătat ce rezultate a avut cu cinematograful despărțământului. Pledează și d-sa pentru tipărirea referatelor dlor Hațiegan și S. Țeposu. Vorbește pe larg despre „Școala țărănească” din Sighet, arătând la ce rezultate frumoase a ajuns despărțământul Sighet.

Păr. protop. *Aurel Nistor* laudă referatele de dimineață. Pledează pentru legături permanente între conducători, ajungându-se la organizarea pe regiuni. Așa să se înființeze o regiune, din care să facă parte județul Brașov și toată săcuimea. Crede că răspândirea *gratuită* a cărților nu e bună din punct de vedere educativ. Pledează pentru editarea de broșuri cu povești, ilustrate frumos și pentru un schimb al copiilor din săcuime, cu cei din Vechiul Regat. Legătura cu „Liga” să se înfăptuiască în timpul cel mai scurt.

Dl *I. Agârbiceanu* arată că și-a spus cuvântul în privința colaborării cu societățile culturale, în secții.

Păr. protopop *Câmpeanu* accentuează că trebuie să ne îngrijim ca să se rromanizeze românii din Săcuime și propune ca „Asociațiunea” să intervină pentru introducerea limbii românești în școală și în biserică, în satele maghiarizate.

Dl *Laurențiu Moldovan*, delegat al despărțământului București, aderă la propunerile raportorilor.

Dl *Ștefan Popescu*, preot și președ. „Cercului cultural” din comuna Fundulea, de lângă București, aduce salutul cercului acestuia.

Dl *I. Rusmir* vorbește despre „fișa satului” și propune o „fișă generală” a fiecărui sat, cerând stabilirea unui chestionar-tip.

Dl *Diaconescu*, președintele despărțământului Lăpușna (Basarabia), arată cum lucrează Regională „Astra Basarabeană” în acest despărțământ, analizând pe larg activitatea și constatând frumoasele experiențe cu înființarea de cămine culturale.

Tot despre Basarabia și viața ei culturală vorbește dl *Druță*, constatând că țărănimea primește „Astra” cu multă încredere și că și concursul autorităților nu lasă de dorit. În fiecare sat unde este un „cămin cultural” s'a înființat un fel de universitate populară sătească, cu următoarele secții: secția literară, secția artistică, religioasă, școlară, sportivă, sanitară, juridică, agricolă, cooperativă, comercială și gospodărească.

După ce s'au primit din partea tuturor oratorilor amândouă referatele, mulțumește dl președinte tututura pentru interesul arătat și discuțiile interesante și închide ședința.

În ziua a doua (9 Sept.) s'a vizitat, la ora 10, a. m. **Expoziția de vânătoare**, în „Camera de Industrie și Comerț”. (Organizator: dl *Dragoș Navrea*.)

La ora 12, a. m. 1. **Expoziția: Mișcări naționale la Românii ardeleni**, în localul Bibliotecii „Astra”. (Materialul expus a aparținut: Bibliotecii „Astra”, Brașov; dlui Aurel A. Mureșianu și dnei Maria Dr. V. Branisce. Organizatori: dna *Valeria Căliman* și prof. *Ion Colan*);

2. **Expoziția: Brașovul în fotografii**. Organizatori: Prefectura și Primăria Brașov;

3. **Expoziția: Pictori brașoveni de azi**: D-na *Popa*, d-șoara *Olga Branisce*, dl *V. Maximilian*. (În sala Bibliotecii „Astra”.) Organizatorii *manifestației de educație fizică a „Șoimilor” „Astrei”*, Brașov au fost domnii: Ing. *Bujor Măzgăreanu* și căp. *V. Scârneciu*.

Anexe.

I.

Mărețele manifestări culturale ale adunării generale din Brașov au fost comentate cu multă dragoste din partea **presei noastre**.

„**Gazeta Transilvaniei**”, decana presei românești (anul al 96-lea!), a scos un număr festiv, în 16 pagini, cu multe fotografii și contribuții prețioase. La loc de frunte a tipărit cuvintele regale ale *M. Sale Regele Carol al II-lea* dela vizitarea așezămintelor „Astrei” din Sibiu și un articol de fond al dlui ministru *Dr. Voicu Nițescu: Puterea „Astrei”*.

„Dacă odinioară tribunii și luptătorii dela 1848 socoteau necesară înființarea „Asociațiunii...” cu scopul de-a se consolida roadele dobândite în revoluție și de-a pregăti poporul transilvănean în vederea unor realizări naționale și mai importante, nu mai puțin generația răsboiului de întregire și cea următoare ei se socot datoare să păstreze și să întărească acest patrimoniu cultural.

Unitatea națională dobândită cu atâtea jertfe trebuie în-
tărită. Cultura este instrumentul cel mai puternic pentru înfăptuirea acestui gând. „Astra” este organismul chemat pentru a

face această operă de consolidare națională. La capitalul ei, rezultat dintr'o muncă îndelungată, plină de abnegație și însuflețire, astăzi se adaugă și sprijinul solid al Statului Român și al Regelui Țării, care o prezidează. Datori sunt deci toți cei cari sunt convinși de rolul culturii în consolidarea unui popor și în prosperarea lui, să-și pună toate puterile pentru menținerea, întărirea și înflorirea „Astrei“. Noi, brașovenii, hotărâți păstrători ai unei tradiții bogate în fapte pilduitoare, dorim ca în acest oraș, care se mândrește cu o veche cultură, cu întâiul organ de publicitate românesc și care a trăit cel dintâi unirea fraților de *dincolo* și de *dincoace*, să se reinstăpânească în felul „Astrei“ noastre *vi-goarea* spiritului luptătorilor de altă dată, pentru a face din ea pedestalul, pe care să se așeze solid România întregită“.

Numărul festiv al „Gaz. Transilv.“ mai conține articole prețioase din penele dlor: Dr. N. Căliman, I. Colan, I. Al. Bran-Lemeny, N. Baboia, Tib. Brediceanu, Ioan Brânzea, Gh. Enescu, ing. Bujor Mâzgăreanu, Romulus Cosma, V. Branisce, etc. despre despărțământul jud. Sibiiu, despre importanța „Gaz. Transilv.“, despre Brașovul de altă dată și de azi, despre românii din Schei, Ciprian Porumbescu, opereta „Crai nou“ și „La șezătoare“, educația fizică și „Astra“, trecutul economic al Brașovului, învățământul din județ, Brașovul-Vechi, etc.

Un număr, care face onoare ziarului și românilor brașoveni.

Tot atât de vrednic de laudă și de remarcat este numărul 5 din revista „**Țara Bârset**“ (a. V. Sept.-Oct. 1933), redactată de fostul președ. al desp. jud. Brașov, merituosul profesor *Axente Banciu*. Numărul acesta este dedicat, în parte, „Asociațiunii“. În „*Ante festum*“ scrie dl Axente Banciu, după ce a arătat marea importanță a societății noastre în trecut, despre „Astra“ de astăzi: „oază... cu verdeață inviorătoare, cu apă răcoritoare. De aceea, peste bord cu ambițiile de situații fără muncă! Peste bord vanitățile infumuraților! Peste bord adversitățile și merele discordiei politice! Peste bord ranchiunile personale! Sufletul nostru e dornic de inimi curate, gânduri curate, mâni curate. De suflete altruiste“.

Atât numărul citat, cât și cel următor, de după adun. gen., conțin material prețios privitor la „Astra“ și brașoveni, la momentele însemnate ale serbărilor (fotografii numeroase) dela conductul etnografic, expoziția de documente și cărți, etc.

Din celelalte organe de presă — cităm — din lipsă de spațiu — numai următoarele pasagii :

„*Dimineața* 10 Sept. 1933 :

„Cea mai veche societate de cultură din țara noastră, „Astra”, una din marile mândrii ale Ardealului cultural de odinioară, își sărbătorește astăzi șapte decenii de existență, la Brașov.

Până la 1918, când s'a făcut Unirea, două au fost pârgghiile puternice ale românismului : Liga Culturală în Regatul vechiu și Astra în Ardeal. Și cu atât mai mare este meritul vredniciei asociații transcarpatine, cu cât a avut să lupte cu dificultăți imense. A face cultură, românească, într'o provincie robită, sub un regim care nu avea alt scop decât desnaționalizarea Ardealului — a fost un lucru extrem de greu.

„Astra” a împlinit această operă cu o vrednicie, pentru care nici o laudă nu este prea mare.

Dacă în 1918, în ceasul unirii, am găsit peste munți grai românesc, carte românească, suflet românesc, — aceasta se datorește într'o mare măsură acțiunii neostenite a „Astrei”. În fiecare județ s'a creiat un cerc al acestei asociații, s'au tipărit cărți, s'au rostit conferințe, s'au organizat serbări, care — toate — au avut acelaș scop : menținerea culturii românești.

După unire, „Astra” și-a înțeles rostul, tot așa de bine ca și înainte de marele act al unirii. Din 1919, „Astra” și-a întins acțiunea pe întreg cuprinsul țării și a devenit un admirabil instrument de unificare, o afirmare viguroasă a unității noastre sufletești.

Acțiunea desfășurată de secția basarabeană a „Astrei” este, între Prut și Nistru, una din mândriile noastre.

Dorim acestei asociații să-și continue activitatea, atât de profund necesară, cu acelaș elan, cu aceiași putere ca și până acum”.

„*Dimineața*”, 9 Sept. 1933 :

„*Expoziția*. Demn de relevat este faptul că, concomitent cu aceste festivități, „Astra” a organizat o bogată expoziție retrospectivă, din care se evidențiază toate frământările naționale din timpul autonomiei Transilvaniei, luptele naționale, precum și întreaga mișcare culturală și națională, dusă de-alungul vremurilor, până la unire.

Organizată cu multă pricepere de d-na Valeria Dr. Căliman și dl prof. I. Colan, expoziția aceasta prezintă un interes deosebit prin faptul că se pot găsi aci documente din timpul revo-

luptei dela 1848, proclamația comitetului național revoluționar român, semnată în original de August Trib. Aurelian, Simeon Bărnuz, Nicole Bălășescu, Fl. Micaș, Timotei Cipariu și Ioan Bran, precum și alte manuscrise ale lui Andrei Mureșanu, Axente Sever, Simion Balint, etc.

Un amănunt interesant îl constituie faptul că eri despărțământul „Astrei” din Brașov a primit, între alte donații pentru îmbogățirea expoziției și o bogată colecție de documente originale din epoca revoluției dela 1848, între cari mai multe manuscrise ale lui Avram Iancu.

Cercetând amănunțit aceste documente, d-na Căliman și dl prof. Colan au găsit între ele un act de importanță rară, o scrisoare prin care Avram Iancu, relatează comandantului austriac al fortificațiilor din Alba-Iulia, întreaga situație din țara Moților și-i cere să-i trimită munițiile necesare pentru stăvilirea acțiunii Ungurilor.

În afară de acest document prețios, se mai găsesc în expoziția retrospectivă a despărțământului „Astrei” din Brașov, diferite broșuri și documente, din care se poate reconstitui cu ușurință întreaga epocă a luptelor naționale.

În secția luptelor naționale se găsesc apoi documente importante din timpul luptelor duse de Români în Parlamentul maghiar, acte din timpul procesului memorandumu-lui, cum și diferite autografe ale martirilor neamului.

O secție specială se referă la presă și la ziaristii ardeleni, punând în lumină importanța acestor elemente în mișcarea națională.

Continuând cu expunerea documentelor privitoare la acțiunea ardelenilor, până la unire, organizatorii prezintă apoi un interesant material, prin care se reconstitue impunătorul act dela 1918, precedat de manifestele românilor voluntari din Rusia, cum și alte manifeste tipărite la Roma.

Incheind acest capitol, trebuie să menționăm și interesantele documente privitoare la executarea martirilor Dr. Ciordaș și Bolcaș, cari în timpul revoluției dela 1918 au fost puși să-și sape singuri groapa și au fost apoi înmormântați de vii la Beiuș.”

Un monument lui Andrei Mureșanu.

„Tot cu prilejul acestei manifestări, „Astra” care a îmbrățișat atâtea inițiative frumoase, între cari și inițiativa lansată prin co-

loanele ziarelor „Adevărul“ și „Dimineața“ pentru ridicarea unui monument bardului Andrei Mureșanu, va da o cât mai largă răspândire laudabilei acțiuni întreprinsă în vederea proslăvirii autorului cântecului redeșteptării naționale.

În acest scop despărțământul local al „Astrei“ a lansat apelul de mai jos :

Către toți bunli Români.

Orașul Brașov, adânc pătruns de datoria pe care-o are față de memoria redeșteptătorului conștiinței noastre naționale, a hotărât ridicarea unui monument lui Andrei Mureșanu.

Inițiatorii își dau pe deplin seama de greutatea vremurilor de acum, dar sunt conștienți că generațiile cari se succed, numai așa își vor îndeplini rostul lor, ca națiune, dacă trăesc în ideile mari ale înaintașilor.

Vremurile, oricât ar fi de vitrege, nu pot și nu e bine să fie stavilă acțiunilor menite a păstra viu în sufletele tuturor, icoana luptătorilor acestui neam.

Andrei Mureșanu, reprezintă ideal, prin „Deșteaptă-te Române“, ideia de naționalitate, unire și libertate. Monumentul lui va avea să simbolizeze aceste idei la cari vor trebui să se închine încă mult timp, generațiile viitoare.

Ideile generatoare ale unei epoci, de adânci frământări, vor fi săpate în bronzul neperitor al simbolicei opere de artă, pe care o dorim. Avram Iancu, Simeon Bărnuț, Nicolae Bălcescu, Gheorghe Barițiu, Murășenii, Ion Brătianu și alți luptători ai secolului trecut, cu gândurile și opera lor, își găsesc expresia cea mai deplină în „Răsunetul“ poetului Murășianu.

Nu există Român în largile hotare de azi ale țării care să nu fi simțit fiorii lui „Deșteaptă-te Române“. În ritmul și vrajea acestui cântec de revoltă nestăpânită, de nădejdi ascunse, a crescut toată generația fericită a Unirii și toți acei cari au pregătit-o.

Față de ceea ce a reprezentat Andrei Mureșianu, în făurirea idealului nostru național, ne simțim datori cu acest monument care nu mai este al Brașovului, ci al neamului întreg.

De aceea apelul nostru se îndreaptă către toți Românii, din întreg cuprinsul țării.

Prin obolul tuturor se va ridica în inima țării monumentul naționalismului, al libertății și al Unirii :

Monumentul întreg al celui ce pentru noi a însemnat Andrei Mureșianu.

În numele comitetului de inițiativă.

Președinte :
(ss) Dr. N. CĂLIMAN

* Secretar :
(ss) I. COLAN

Defilarea cortegiilor etnografice. După banchetul dela cercul militar, M. S. Regele, însoțit de membrii guvernului, d-nii : prof. Gusti, Ministrul Instrucției, V. V. Tilea, Voicu Nițescu, Emil Hațiegan, precum și dl general Florescu, comandantul corpului 5 armată, au trecut în piața Libertății, unde s'a făcut defilarea cortegiilor etnografice.

În tribunele oficiale se aflau toți membrii din comitetul de conducere al „Astrei“ în frunte cu dl Iuliu Moldovan, președintele „Astrei“. Marea piață era ocupată de o imensă mulțime venită din satele vecine.

Secția sportivă a despărțământului „Astra“, de sub președinția d-lui ing. Bujor Măzgăreanu, a prezentat un număr însemnat din organizația „Șoimilor“, cari după ce au defilat, au executat câteva exerciții de gimnastică în massă.

A urmat cortegiul etnografic, aranjat de regisorul Victor Bumbesti dela Teatrul Național din București.

Comunele fruntașe din jud. Brașov și-au dat contribuția lor.

Branul a prezentat o nuntă la țară cu tot cortegiul ei pitoresc, unde s'a văzut cum se păstrează în satele noastre tradițiile strămoșești. Mirele și mireasa au apărut călări pe cai, urmându-le întregul alai și căruțele cu zestre.

Râșnovul a prezentat o frumoasă icoană a industriei casnice a secerișului, unde deasemeni s'au putut vedea interesante atitudini plastice și costume pline de pitoresc specific regiunii Brașov.

Suveranul s'a interesat de aproape de o serie de amănunte în legătură cu valoarea etnografică a cortegiului.

Poiana Mărului a prezentat creșterea copiilor, iar Săcelele o altă ramură a industriei casnice.

Stupinele Brașovului au oferit un cortegiul agricol, în care s'a putut vedea evoluția muncii agricole și a uneltelor agricole.

Scheiul Brașovului a contribuit cu tot ce are mai frumos : frumoase domnițe române scheene, în vechile și pitoreștile lor costume. A fost o apariție surprinzător de emoționantă, pe care

mulțimea a subliniat-o cu lungi și furtunoase aplauze și urale. Acelaș Scheiu românesc a oferit apoi șapte grupe. În altă formație, s'au prezentat și câteva tipuri caracteristice ca: surlașul, lăutarii, purtătorii de brazi, vătaful, stegarul, armașul mare și mic și sutașul".

Pentruca să rămână și în analele noastre urmă despre frumoasele manifestații dela Brașov, chiar și amănunte, lăsăm să urmeze aici programul: 1. Conductului etnografic; 2. Concertului din ziua I-a și 3. al Concertului din ziua II-a, în întregime.

Conductul festiv etnografic, din ziua I a avut următoarea ordine: I Defilarea „Șoimilor”. II Conductul etnografic. a) Branul, — nunta țărănească; b) Râșnovul, — Industria casnică și sece-rișul; c) Poiana-Mărului, — creșterea copiilor; — d) Săcelele, — industria casnică; e) Stupini—Brașov, — conduct agricol; f) Brașov—Șcheiu; g) „Junii” brașoveni: Junii tineri, bătrâni, curcani, dorobanți, brașovecheni, roșiori, albi. (*Organizarea*: Surlașul, Lăutar, purtători de brazi, Vătaful, Stegarul, Armașul mare și mic, Sutașul, Grupul Junilor.)

Ziua I-a 8 Septembrie

Sala Teatrului—cinema „Astra”, ora 9 seara.

I. *La Șezătoare*

Icoană dela țară într'un act, cu un preludiu, de C. Sandu-Aldea și I. Borcia. — Muzica de Tib. Brediceanu. — Aniversarea de 25 ani dela premieră.

Distribuția:

Ileana	D-ra Valent. Crețoiu
Sorin	Di Șerban Tasian
Radu	Di Viorel Chicidean
Moș Marin	Di Mișu Ștefănescu
Mama Dumitra	D-na Marioara Moga
Lelea Chiva, Marioara, Stan.	

Un cioban cântând din fluiet. Fete, flăcăi și lăutari.

II. *Craiu Nou*

Operetă în două acte de V. Alexandri. — Muzica de Ciprian Porumbescu. — Aniversarea a 50 ani dela moartea compozitorului.

Distribuția:

Moș Corbu, cimpoier bătrân	Di George Folescu
Bujor, căpitan de jandarmi	Di Șerban Tasian
Leonaș, tânăr	Di Viorel Chicidean
Ispravnicul	Di Mișu Ștefănescu
Anica, orfană	D-ra Zoe Corfescu
Dochița, tânără țărăncă	D-ra Valent. Crețoiu
Fete și flăcăi dela munte. Jandarmi.	

Regia : Dl Victor Dumitescu-Bumbești. Decorurile : Dl Mann. Dela Teatru Național din București. Costumele dela Opera Română. Partea orchestrală a fost susținută de orchestra orașului, complectată cu doamne și domni din societatea Brașovului și elevii dela Conservatorul de muzică „Astra” Brașov.

Corurile : Corul „Astra” Brașov.

„La Șezătoare” : dirijează autorul.

„Craiu Nou” : dirijează Dl Constantin Bobescu.

După reprezentanție : Serată în saloanele „Cercului Militar”.
Ținuta pentru doamne : costum național.

Ziua II-a 9 Septembrie

Ora 10 a. m. Vizitarea expoziției de vânatoare (Camera de Industrie și Comerț).

Ora 12 a. m. : Vizitarea expozițiilor din localul Bibliotecii „Astra”.

a) Mișcări naționale la Românii ardeleni.

b) Brașovul în fotografie.

c) Pictori brașoveni.

Ora 3 p. m. : Terenul „Olympia” : Manifestația „Șoimilor”. Iau parte organizațiile din Brașov, Sibiu, Cluj și Sighet.

a) Exerciții de ansamblu.

b) Football: Echipa „Astrei” Brașov și „Șoimii” din Sibiu.

Ora 8’30 seara : Sala Teatrului „Astra”, *Concert Simfonic*, instrumental și coral, organizat de Despărțământul „Astra” Brașov, cu concursul corului de bărbați și mixt al „Astrei”, și al orchestrei orașului, complectată cu doamne și domni din societatea Brașovului și elevi dela Conservatorul de muzică „Astra”.

a) I. Mureșianu : „Ștefan cel Mare”, uvertură festivă pentru orchestră.

b) C. Bobescu : „Zobail” (text G. Coșbuc). Poem simfonic pentru orchestră și solo de bariton. Solist Dl *Viorel Chicidean*. Dirijează : Dl C. Bobescu.

c) H. Wieniawsky : „Souvenir de Moscou”.

d) N. Paganini : „Nel cor piu non mi sento”, temă cu variațiuni pentru solo de violină. Executate la vioară de Dl C. Bobescu.

e) R. Wagner : Uvertura din „Tannhäuser”, aranjată pentru cor de bărbați și orchestră de Dl C. Bobescu.

f) G. Dima : „Mama lui Ștefan cel Mare”, baladă pentru cor mixt, soliști și orchestră. Soliști: D-ra Valentina Crețoiu și G. Folescu. Dirijează : Dl C. Bobescu.

g) G. Dima : „Deșteaptă-te Române” ! Imn național popular, după versiunea originală din Transilvania. Text : Andrei Mureșianu. Dirijează : Dl *Tib. Brediceanu*.

